

Лисенко Володимир Васильович, професор кафедри кримінального процесу та криміналістики Університету державної фіскальної служби України, доктор юридичних наук, професор;

Лисенко Олена Володимирівна, керівник комунікативного напрямку ГО «Юридична сотня», кандидат юридичних наук

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВСТАНОВЛЕННЯ МІСЦЯ ПЕРЕБУВАННЯ ОСІБ, ОГОЛОШЕНИХ У РОЗШУК

Ефективна діяльність правоохоронних органів щодо виявлення, розкриття та розслідування злочинів на сьогодні неможлива без застосування сучасних інформаційних технологій для збору, накопичення й аналізу відповідної інформації, що стосується обставин учинення злочинів та осіб, що їх учинили. Головним у цьому контексті є виокремлення даних, інформації, яка в подальшому має слугувати правоохоронній діяльності, сприяти встановленню злочинців, визначенню місця перебування осіб, оголошених у розшук, тощо.

Задля встановлення місця перебування осіб, яких оголошено в розшук, правоохоронні органи використовують широкий спектр інформації, що наявна в інформаційних базах, банках даних, інформаційних обліках, інформаційно-пошукових, інформаційно-аналітичних системах. Безпосередньо для накопичення, аналізу й використання інформації про осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання та безвісти зниклих правоохоронні органи ведуть спеціальні інформаційно-пошукові обліки. Так, на офіційному веб-сайті Національної поліції України є окремий розділ, де розміщено інформацію стосовно розшуку терористів із зони АТО [1].

Значний обсяг інформації про осіб, які перебувають у розшуку, знаходиться в інформаційній пошуковій системі «Розшук», адміністрування якої здійснює Департамент інформаційних технологій МВС України. Зазначений вище інформаційний ресурс містить інформацію про осіб, які на підставі постанови слідчого, прокурора чи суду оголошені в регіональний, державний, міждержавний чи міжнародний розшук. Інформація з територіальних підрозділів надходить засобами електронного зв'язку до підрозділів обласного рівня. Звідти зазначені дані надходять до представників центрального рівня (Департамент інформаційних технологій МВС України). Отже, інформація щодо розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування чи суду, ухиляються від відбування кримінального покарання, є доступною для співробітників правоохоронних органів на всій території України, що, відповідно, сприяє ефективній діяльності щодо встановлення їх місця перебування.

На веб-ресурсі «Розшук» (<http://wanted.mvs.gov.ua>) МВС України можна ознайомитися із самостійними розділами зазначеної інформаційно-пошукової системи, яка містить дані щодо: 1) зниклих громадян; 2) невпізнаних трупів; 3) викрадених культурних цінностей; 4) викрадених мобільних телефонів; 5) зброї, що знаходиться в розшуку; 6) транспортних засобів, що знаходяться в розшуку; 7) осіб, що переховуються від органів влади; 8) осіб, що не можуть надати про себе відомостей внаслідок хвороби або неповнолітнього віку. Зазначений веб-ресурс призначений для доведення до відома необмеженого кола осіб інформації, серед іншого, про осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду.

Щодо конкретної особи, яку оголошено в розшук, зазначають таку інформацію: 1) прізвище, ім'я, по батькові цієї особи, її дата народження, з відповідним фото особи; 2) місце й дата зникнення особи; 3) територіальний підрозділ органів Національної поліції України, який здійснює розшук; 4) стаття Кримінального кодексу України, яка передбачає кримінальну відповідальність за вчинення злочину розшукуваною особою; 5) запобіжний захід щодо особи, оголошеної в розшук; 6) детальна інформація для зв'язку з підрозділом Національної поліції України, який здійснює розшук.

Окрім зазначеного вище, територіальні підрозділи Департаменту інформаційних технологій МВС України ведуть відповідний самостійний інформаційно-пошуковий облік «Розшук осіб, які переховуються від слідства та суду». Зазначений вище облік включений до Єдиної інформаційної системи правоохоронних органів, який адмініструє МВС України.

Облік «Розшук» містить інформацію стосовно: 1) осіб, які вчинили злочини та переховуються від органів досудового розслідування та суду; 2) осіб, які втекли з-під варти або місць відбування кримінального покарання; 3) осіб, що уникають виплат за позовами підприємств та установ (боржників за позовами держави) або громадян, які ухиляються від виплат коштів на утримання дітей; 4) осіб, які зникли безвісти.

Підставою для розміщення інформації в інформаційному обліку «Розшук» є складання відповідної постанови слідчим, прокурором, судом про оголошення конкретної особи в розшук (про зупинення досудового розслідування та оголошення в розшук) і заведення відповідної оперативно-розшукової справи [2; 3]. Нерідко суд ухвалює рішення щодо припинення проведення заходів із встановлення місця знаходження конкретної особи, яка оголошена в розшук правоохоронними

органами, оскільки така особа переховується від органів досудового розслідування та не з'являється на виклики до органу досудового розслідування [4].

Важливою у процесі використання інформаційно-пошукових систем у правоохоронній діяльності з розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду, є належна організація взаємодії та координації діяльності окремих правоохоронних і контролюючих органів. Незважаючи на існування окремих нормативно-правових актів відомчого характеру щодо організації обміну інформацією та спільної їх діяльності, цей напрям потребує значних зусиль, зокрема щодо формування Єдиної системи правоохоронних органів та об'єднання в один інформаційний ресурс усіх наявних криміналістичних та інших обліків інформації, яка може бути корисною для організації розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду, ухиляються від відбування кримінального покарання, а також безвісти зниклих осіб.

Одним із важливих напрямів діяльності із встановлення місця перебування осіб, оголошених у розшук, є інформаційна взаємодія територіальних підрозділів Національної поліції та Державної прикордонної служби України. Практика свідчить про непоодинокі факти затримання осіб, оголошених у розшук, які перетинають державний кордон України, під час здійснення відповідного паспортного контролю. Існуюче інформаційно-довідкове забезпечення Державної прикордонної служби України надає реальні можливості співпраці не лише щодо протидії незаконному перетину державного кордону України, а й встановлення осіб, які оголошені в розшук і розшуковуються у зв'язку з учиненням ними злочинних діянь. Головним банком даних інформації для встановлення осіб, оголошених у розшук, є автоматизована база даних «Відомості щодо осіб, які перетнули державний кордон України».

Отже, важливими слід визнати зворотній обмін інформацією та інтеграцію інформаційних ресурсів окремих правоохоронних органів, які здійснюють розшук осіб, що переховуються від органів досудового розслідування та суду, ухиляються від відбування кримінального покарання.

Список використаних джерел

1. Розшук терористів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.npu.gov.ua/uk/publish/category/1124714>. – Назва з екрана.
2. Кримінальне провадження № 12014100100000791 від 28 січ. 2014 р. Шевченківського УП ГУНП в м. Києві за ознаками вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 121 КК України.
3. Кримінальне провадження № 4201400000000630 Генеральної прокуратури України (2014) за ознаками вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 27, ст. 340 КК України.
4. Суд зобов'язав слідство негайно припинити розшук Портнова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/news/2015/11/13/7088579/?attempt=1>. – Назва з екрана.